

Docentenhandleiding bij *De school is van ons*

Doe meer met het werkboek *De school is van ons*

In deze handleiding staan tips, ideeën, opdrachten en suggesties om het werkboek in de klas te behandelen.

Heeft u vragen of wilt u meer informatie over de handleiding? Bel dan van maandag tot en met vrijdag naar de redactie, telefoon: (020) 520 60 70.

Of stuur een e-mail naar: redactie@eenvoudigcommuniceren.nl.

U kunt de handleiding downloaden als pdf-bestand op

www.eenvoudigcommuniceren.nl.

Tekst handleiding: Ad van den Broek

Algemene doelen van het werkboek

- Verantwoordelijkheid nemen en krijgen voor de groep.
- Betrokkenheid met de school ontwikkelen.
- Sociale vaardigheden leren toepassen in de groep.
- Verhogen van het gevoel van eigenwaarde en het zelfbeeld.
- Plezier beleven in het naar school gaan.

Algemene werkwijze

Het werkboek bestaat uit **3** delen:

Deel 1 legt de nadruk op de individuele leerling. De leerling leert zichzelf beter kennen. De leerling spiegelt zijn mening aan die van anderen.

Deel 2 legt de nadruk op de leerling als deelnemer in zijn groep. De leerling leert zijn eigen kwaliteiten en die van een ander te ontdekken.

Deel 3 legt de nadruk op de leerling die participeert in een schoolomgeving. De leerling krijgt mogelijkheden aangeboden om meer invloed te krijgen op school.

Het werkboek wordt groepsgewijs ingezet. Het is dus *niet* de bedoeling leerlingen *alleen* in dit boek te laten werken.

Het aanbod zoals in het werkboek en deze docentenhandleiding vermeld, is uit te breiden met activiteiten die leerlingen en/of docenten met elkaar bedenken (zie ook de suggesties extra opdrachten).

Algemene opbouw van de bijeenkomsten

Alle leerlingen zitten bij voorkeur steeds in een *carré* of *cirkel*. De docent zit ook in de carré of cirkel. Elke bijeenkomst wordt centraal gestart; soms geïntroduceerd door de docent, soms door een leerling:

Introductiefase

- Wat is het doel van deze bijeenkomst/les?
- Wat heb(ben) je(we) nodig om dit doel te bereiken?

Doe-fase

- Hoe pak(ken) je(we) het doel aan?
- Hoe ga(an) je (we) te werk: denken, doen en nakijken!

Evaluatie-fase

- Wat heb(ben) je(we) geleerd?
- Hoe heb(ben) je(we) dat geleerd?
- Wat wil(len) je(we) nog meer hierover leren?

Vervolg-fase

- Wat ga(an) je(we) volgende keer doen? (eventueel ter voorbereiding huiswerk opgeven)

Deel 1

Aanpak hoofdstukken 1-10

- De individuele inbreng van de leerling wordt benadrukt.
- De eigenheid van de leerling staat voorop.
- De onderlinge beïnvloeding door de leerlingen en door de docent wordt tot een minimum beperkt. Het is niet de bedoeling dat de oplossingen worden voorgezegd.
- De activiteiten worden individueel uitgevoerd door de leerling. De nabespreking gebeurt gezamenlijk.
- De docent heeft een coachende rol: hij leert de leerling de juiste vragen te stellen en geeft niet het antwoord.
- De mening van de docent is niet belangrijker dan die van de leerlingen.

Doelstellingen en opdrachten per hoofdstuk

Hoofdstuk 1

Titel van het hoofdstuk:

Wie ben je?

Leerdoel:

De leerlingen worden zich bewust van hun eigen identiteit.

Aanpak:

Op een A4 tekenen de leerlingen een specifiek ding wat bij hen hoort. Ze schrijven niet hun naam op dit vel. De tekeningen komen op het bord te hangen. Herkennen de leerlingen elkaars tekeningen? Besteed ook aandacht aan de grootte van de tekening. Wat zegt het als de tekening in een klein hoekje van het blad is gemaakt? Is de leerling trots op wat hij/zij heeft getekend?

Suggesties voor extra opdrachten:

- Alle leerlingen beschilderen hun hand (rechts of links). Laat de leerlingen hun handafdruk plaatsen op een linnen tas. Elke leerling krijgt zo zijn persoonlijke tas. Deze tassen kunnen worden gebruikt om alle spullen die bij dit werkboek horen in te bewaren. De tassen hebben dan de functie van een portfolio.

- In de klas een tentoonstelling maken van persoonlijke spullen van de leerlingen → babyfoto's, geboortekaartjes, knuffels, speelgoed e.d.
- De leerlingen maken geblinddoekt een tekening van zichzelf.

Hoofdstuk 2

Titel van het hoofdstuk:

Leren

Leerdoel:

Leerlingen worden zich bewust van waarom leren belangrijk is.

Aanpak:

Behandel de vragen uit het boek klassikaal. Schrijf de vragen op het bord. Praat met elkaar over de antwoorden die zijn gegeven.

Suggesties extra opdrachten:

- Schrijf op het bord een 'probleem van de week'. Dit kan een rekenopgave zijn, maar ook een nadenk-vraag. Bijvoorbeeld: hoe gaat Sinterklaas plassen als hij over het dak rijdt. Houd het 'probleem van de week' een aantal maanden vol.

Hoofdstuk 3

Titel van het hoofdstuk:

Ontdekken

Leerdoel:

De leerlingen worden zich bewust van de manier waarop zij leren. Het uitvoeren van de opdracht maakt hen hier op een praktische manier van bewust.

Aanpak:

Maak voor je de opdracht uitvoert goede afspraken met de groep. Degene die op de tafel ligt moet zich veilig voelen.

Bij het ziekenhuis zijn ze meestal wel bereid om gipsverband te geven. Anders is het te koop bij de apotheek.

Suggestie extra opdracht:

- Maak met de klas kaartjes die daarna gelamineerd worden. Snijd van vouwkarton rode oranje en groene kaartjes op maat (houd A6 formaat aan). Maak voor elke leerling een setje. (advies: maak een aantal reserve). Verdeel de klas in drie groepen: rood, oranje en groen. Lamineer de kaartjes. (zie ook hoofdstuk 6 en 7). Laat de leerlingen zelf ontdekken hoe ze de kaartjes moeten maken.

Hoofdstuk 4

Titel van het hoofdstuk:

Jouw mening

Leerdoel:

De leerlingen leren wat een mening is, en dat ook zij een mening kunnen hebben.

Aanpak:

Schrijf op het bord een stelling. Wat vinden de leerlingen (en de docent) van de stelling en waarom? Gebruik hiervoor de kaartjes van de extra opdracht van hoofdstuk 3: rood kaartje opsteken voor negatieve mening, groen kaartje opsteken voor positieve mening.

Suggestie extra opdracht:

Laat de leerlingen hun eigen mening(en) op een A6 kaartje schrijven. Als iedereen zijn mening heeft opgeschreven, komen alle kaartjes centraal te liggen/hangen. Voorkom discussie over de mening. Er mag wel naar een toelichting gevraagd worden, maar er mag geen oordeel worden gegeven. Deze werkwijze voorkomt dat de leerlingen elkaars mening naäpen.

Hoofdstuk 5

Titel van het hoofdstuk:

Positief en negatief

Leerdoel:

De leerlingen leren dat ze ergens positief én negatief over kunnen denken.

Aanpak:

De leerlingen vullen samen de opdrachten in.

Suggestie extra opdracht:

- In tweetallen zoeken de leerlingen op internet naar informatie over onderwerpen die veel in het nieuws zijn. Bijvoorbeeld: dopinggebruik in de tour de France of een rookverbod in de Nederlandse horeca. De leerlingen vertellen in tweetallen meer over hun onderwerp. De presentatie vindt in de klas plaats. De andere leerlingen geven hun positieve en negatieve mening over dit onderwerp. Bespreek daarna gezamenlijk wat positief is aan dit onderwerp en wat negatief is.

Hoofdstuk 6

Titel van het hoofdstuk:

Argumenten

Leerdoel:

De leerlingen leren hun mening te onderbouwen.

Aanpak:

De leerlingen geven hun mening nogmaals over de verschillende onderwerpen (die in het vorige hoofdstuk aan de orde zijn gekomen), maar nu geven ze hun argumenten erbij. Laat ze goed luisteren elkaars argumenten. Wat vinden ze van elkaars argumenten.

Suggestie extra opdracht:

- Zorg voor een aantal tijdschriften waarin geknipt mag worden. Leerlingen kiezen zelf plaatjes uit en knippen deze uit. Leerlingen beargumenteren waarom ze een plaatje uitkiezen. De verwerking van deze opdracht komt in hoofdstuk 9 aan de orde.

Hoofdstuk 7

Titel van het hoofdstuk:

Je mening geven

Leerdoel:

De leerlingen worden zich ervan bewust dat het geven van een mening niet gemakkelijk is. Daarbij leren ze dat iedereen zijn mening weer op een andere manier kan geven.

Aanpak:

De onderwerpen staan op het bord. De leerlingen kiezen zelf een onderwerp. De naam komt achter het onderwerp te staan. De presentatie begint met de zin: "Ik vind ...(onderwerp) ... (mening) ... omdat ... (argument). Geef gerichte luistervragen mee bij de presentaties.

Suggestie extra opdracht:

- Laat de leerlingen een stelopdracht maken met de volgende beginzin: "Ik vind deze school ... omdat ..." De leerlingen schrijven een half A4-tje vol. De leerlingen (en de docent) lezen hun stelopdracht voor. In de stelopdracht moeten ze een mening geven en de argumenten daarvoor. (zie ook hoofdstuk 23).

Hoofdstuk 8

Titel van het hoofdstuk:

Jouw gevoel

Leerdoel:

De leerlingen kunnen hun gevoelens herkennen en benoemen. Ze worden zich ervan bewust dat hun gevoel hen kan helpen bij het vormen van een mening.

Aanpak:

Laat de leerlingen foto's en plaatjes verzamelen van vreemden. **Vraag: Is deze persoon blij, boos verdrietig of bang?**

Hoofdstuk 9

Titel van het hoofdstuk:

Kritiek

Leerdoel:

De leerlingen leren wat kritiek is en hoe ze ermee om kunnen gaan.

Aanpak:

Laat de leerlingen vertellen wat kritiek betekent. Laat ze ook vertellen welk gevoel ze bij kritiek hebben. Besteed ook aandacht aan opbouwende kritiek.

Suggestie extra opdracht:

- Er wordt verder gewerkt met de collage die de leerlingen in hoofdstuk 6 hebben gemaakt. De leerlingen (en docent) geven alleen opbouwende kritiek op elkaars collage.

Hoofdstuk 10

Titel van het hoofdstuk:

Later

Leerdoel:

De leerlingen denken na over wat ze later willen doen en welk leerpad ze daarvoor moeten bewandelen.

Aanpak:

Houd een kringgesprek over "later". De leerlingen praten over de volgende vragen: wat wil je? wat kun je? waarom wil je dat?

Suggesties extra opdrachten:

- Organiseer een excursie naar stagebedrijven. (Bij Uitgeverij Eenvoudig Communiceren zijn ook stagegidsen verkrijgbaar waarmee leerlingen zich kunnen oriënteren op de verschillende stagemogelijkheden)

Deel 2

Algemene aanpak hoofdstukken 11-18

- Het samenwerken wordt benadrukt. Hierbij hoort: communicatie, rekening houden met elkaar en respect hebben voor elkaar.

Doelstellingen en opdrachten per hoofdstuk

Hoofdstuk 11

Titel van het hoofdstuk:

Je klas

Leerdoel:

Leerlingen worden zich bewust van de verschillen en overeenkomsten tussen hun klasgenoten.

Aanpak:

Geef de leerlingen een wegwerpcamera. Voorkom dat ze gekunstelde foto's maken.

Suggesties extra opdrachten:

- Laat de leerlingen elkaars silhouetten tekenen (m.b.v. een sterke lichtbron wordt de schaduw op een A1 getekend). De silhouetten worden uitgeknipt en worden als een mobiel in de klas op gehangen.

Hoofdstuk 12

Titel van het hoofdstuk:

Praten

Leerdoel:

De leerlingen leren een praatje met elkaar maken.

Aanpak:

Neem de camera van school. Neem vooraf gesprekjes op die leerlingen of volwassenen hebben. Laat de filmpjes zien (met en zonder geluid). Bespreek samen wat de leerlingen hebben gezien. Hebben ze een idee waar het gesprek over ging? Vonden ze dat de gesprekspartners naar elkaar luisterden?

Suggesties voor extra opdrachten:

- Enquête: Wat doet iemand in zijn vrije tijd. Laat de leerlingen vragen stellen aan iemand waar zij veel contact mee hebben en aan iemand waar zij niet veel contact mee hebben. De leerlingen doen achteraf verslag van de gesprekken.

Hoofdstuk 13

Titel van het hoofdstuk:

Luisteren

Leerdoel:

De leerlingen leren om goed te luisteren naar elkaar.

Aanpak:

Neem de geluidsrecorder van school. Neem vooraf gesprekjes op die leerlingen of volwassenen hebben. Laat de geluiden horen in de klas: Wat zie je? Waar gaat het gesprek over? Wat is de mening van de ander? Wordt er geluisterd?

Suggesties voor extra opdrachten:

- Organiseer 'luisteroefeningen'. Maak een cd vol geluiden (muziek). Wie herkent de melodie? Wie herkent de geluiden?

Hoofdstuk 14

Titel van het hoofdstuk:

Leren

Leerdoel:

leerlingen worden zich ervan bewust dat je van anderen (leerlingen en docenten) kunt leren.

Aanpak:

Neem de opdracht uit hoofdstuk 10 als uitgangspunt. Laat de leerlingen vertellen wat ze kunnen bijdragen aan het leerproces van de ander. Wie kan je helpen? Wie wil je helpen? Van wie kun je allemaal leren?

Suggesties voor extra opdrachten:

- Maak een woordweb waarin alle kwaliteiten staan die de leerlingen bij elkaar ervaren. Alle kwaliteiten hebben een positieve lading. Maak een kwaliteitenoverzicht op A-7 kaartjes. (zie hoofdstuk 15)

Hoofdstuk 15

Titel van het hoofdstuk:

Respect

Leerdoel:

De leerlingen leren wat respect is en hoe zij met respect met elkaar omgaan.

Aanpak:

De leerlingen gaan in tweetallen zitten. De leerlingen kiezen iemand uit die ze erg aardig vinden. In tweetallen vertellen ze voor de groep iets aardigs over elkaar. De groep krijgt de volgende luistervragen: Wat wordt verteld? Wat wist je nog niet? Heb je ook een mening (oordeel) gehoord?

Suggesties voor extra opdrachten:

- Maak een memory-spel met de foto's die in hoofdstuk 11 zijn gemaakt. Plak de foto's op kaartjes van a6-formaat. Speel het spel en corrigeer de leerlingen als er respectloze opmerkingen worden gemaakt. Laat de leerlingen ook elkaar corrigeren. Elke keer wordt de vraag gesteld: Wat vind je daar zelf van en waarom? Wat zou je er van vinden als de anderen dat van jou zouden zeggen/vinden?

Hoofdstuk 16

Titel van het hoofdstuk:

Pesten

Leerdoel:

De leerlingen leren wat pesten precies is en wat de gevolgen van pesten zijn.

Aanpak:

Bespreek het pestprotocol van je eigen school (Is er geen pestprotocol? Zorg dan dat er een komt). Laat de leerlingen zelf een aanvulling maken.

Suggestie extra opdracht:

Bekijk met de leerlingen het pestprotocol van je eigen school en vergelijk dit met het volgende pestprotocol.

1. Doe niets bij een ander, wat jezelf ook niet prettig zou vinden
2. Kom niet aan een ander als de ander dat niet wil.
3. We noemen elkaar bij de voornaam en gebruiken geen scheldwoorden
4. Als je kwaad bent ga je niet slaan, schoppen, krabben (je komt niet aan de ander). Probeer eerst

samen te praten. Ga anders naar de meester of de juf.
5. Niet: zomaar klikken. Wel: aan de juf of meester vertellen als er iets gebeurt wat je niet prettig of gevaarlijk vindt.
6. Vertel de meester of de juf wanneer jij of iemand anders wordt gepest.
7. Blijft de pester doorgaan? Vertel het dan aan de meester of juf.
8. Word je gepest? Praat er thuis ook over, je moet het niet geheim houden.
9. Uitslachten, roddelen en dingen afpakken of kinderen buitensluiten vinden we niet goed.
10. Niet aan spullen van een ander zitten
11. Luisteren naar elkaar
12. Iemand niet op het uiterlijk beoordelen
13. Nieuwe kinderen willen we goed ontvangen en opvangen. Zij zijn ook welkom op onze school.
14. Opzettelijk iemand pijn doen, opwachten buiten school, achterna zitten om te pesten is beslist niet toegestaan.
15. Probeer ook zelf een ruzie met praten op te lossen. Na het uitpraten kunnen we ook weer vergeven en vergeten.

Hoofdstuk 17

Titel van het hoofdstuk:

Regels

Leerdoel:

De leerlingen maken samen regels voor in de klas. Ze leren nadenken over wat zij belangrijk vinden in de groep.

Aanpak:

De groepsregels worden in de klas besproken. De leerlingen geven een waardering van 1-5 aan 5 schoolregels die zij het belangrijkste vinden.

Suggestie extra opdracht:

Elke leerling maakt een groepsregel. Iedereen ziet er zelf op toe dat zijn groepsregel wordt opgevolgd. Belangrijk: de groepsregels komen duidelijk zichtbaar in de klas te hangen. Laat de leerlingen de groepsregels opschrijven in het eigen handschrift op een A1 vel. Hang dit vel met regels in een lijst zichtbaar in de klas.

Hoofdstuk 18

Titel van het hoofdstuk:

Discussie

Leerdoel:

De leerlingen voeren een gezamenlijke discussie.

Aanpak:

Iedereen luistert naar elkaar tijdens de discussie. Als iemand iets wil zeggen dan wordt er eerst een oranje kaartje opgestoken (de kaartjes van hoofdstuk 4 worden gebruikt).

Deel 3

Algemene aanpak hoofdstukken 19-24

- De leerlingen helpen elkaar (ook als zij in verschillende klassen zitten).
- Activiteiten worden schoolbreed opgezet (voor leerlingen én docenten).

Hoofdstuk 19

Titel van het hoofdstuk:

Rechten

Leerdoel:

De leerlingen leren wat hun rechten zijn en hoe ze voor hun rechten kunnen opkomen.

Aanpak:

Kopieer het gedeelte uit de schoolgids over rechten. Laat de leerlingen dit lezen.

Suggestie extra opdracht:

- De leerlingen maken een lijst van dingen waar zij recht op hebben (denk hierbij aan basale items: dak boven je hoofd, eten en drinken etc.) en vergelijken die met de rechten van het kind die je kunt vinden op de website van Unicef: www.unicef.nl

Tip: op de website van Unicef kan ook een poster worden aangevraagd van de rechten van het kind.

Hoofdstuk 20

Titel van het hoofdstuk:

Schoon

Leerdoel:

De leerlingen leren verantwoordelijkheid te nemen voor hun leeromgeving.

Aanpak:

Maak een inventarisatie van de schone en minder schone plekken binnen de school. Loop hiervoor daadwerkelijk door het gebouw en de tuin van de school.

Suggestie extra opdracht:

- Verdeel de klas in tweetallen. Laat in overleg met de gemeente de omgeving van de school door de leerlingen opruimen. De organisatie 'Nederland schoon' heeft ook een prima website met tips (www.nederlandschoon.nl).

Hoofdstuk 21

Titel van het hoofdstuk:

Plichten

Leerdoel:

De leerlingen leren wat hun plichten op school zijn en dat deze plichten geen zinloze belasting zijn.

Aanpak:

Voer een discussie met de leerlingen met de volgende vragen op het bord: Wie heeft welke plicht? Heb je op school dezelfde plichten als later op je werk? Zijn plichten voor iedereen hetzelfde? Zijn er toezichthouders op de plichten?

Suggestie extra opdracht:

- De leerlingen maken een lijst van de plichten die zij thuis hebben. Bespreek deze plichten samen. Welke plichten vinden de leerlingen het nuttigst?

Hoofdstuk 22

Titel van het hoofdstuk:

Mentor

Leerdoel:

De rol van de mentor wordt toegelicht.

Aanpak:

Bespreek samen met de leerlingen wat ze verwachten van de mentor. Laat ook aan de orde komen wat zij belangrijk vinden van een mentor.

Hoofdstuk 23

Titel van het hoofdstuk:

Leerlingenraad

Leerdoel:

De leerlingen leren hoe ze meer invloed kunnen krijgen op hun school.

Aanpak:

Licht de precieze functie van de leerlingenraad toe. Vertel daarbij ook hoe de leerlingenraad is opgebouwd en hoe deze raad functioneert.

Suggestie extra opdracht:

- Organiseer verkiezingen voor de leerlingenraad. Denk hierbij ook aan: bilboards, verkiezingsdebatten e.d.

Hoofdstuk 24

Titel van het hoofdstuk:

Activiteiten

Leerdoel:

De leerlingen leren een schoolactiviteit organiseren. Plezier (ook in de voorbereidingsfase) en elkaar 'ontdekken' staan hierbij voorop.

Aanpak:

Betrek ouders bij deze activiteiten. Ook zij maken deel uit van de schoolgemeenschap. De school is niet alleen een plaats van inspanning en ontwikkeling, maar ook van ontspanning en plezier maken met leeftijdsgenoten.

Suggestie extra opdracht:

- Maak een enquête over wat de leerlingen als schoolactiviteit willen doen. Zorg hierbij dat er voor alle leerlingen een activiteit is: voetbalwedstrijden, touwtrekwedstrijden, tekenwedstrijden, schrijfwedstrijden, disco-avond, danswedstrijd etc.

Ad van den Broek
Augustus 2007